

Quest

Rijksmuseum

IN
DE KLAS

Inhoud

Filmpjes voor in de klas	3
Rijksmuseum in getallen: quiz	4
Wat is er NIET te zien in het Rijksmuseum?	5
Maak je eigen tentoonstelling	6
Alfabetspel	7
Hoe knap je een schilderij op?	8
Gevoelige geschiedenis	9
Onbekend continent	10
Gouden Eeuw Quiz	11
Gouden Eeuw Beroepskeuzetest	11
Rijksmuseum Beroepskeuzetest	11
Links naar artikelen uit Quest	13

Gevoelige geschiedenis

Museumtaal is niet neutraal

Elk jaar bezoeken mensen uit veel verschillende landen en culturen van over de hele wereld het museum. Het Rijksmuseum wil dat iedereen zich welkom voelt. Daarom wordt er goed nagedacht over het taalgebruik in teksten in de museumzalen.

Taal leeft en verandert: woorden die lang geleden gangbaar en acceptabel waren, zijn dat nu niet meer. Soms is er sprake van verouderd taalgebruik en dat kan als kwetsend worden ervaren. Het museum wil de taal van deze tijd gebruiken zonder de geschiedenis te kort te doen. Soms zijn teksten vanuit een puur westers standpunt geschreven, ook dat probeert het museum te vermijden.

Opdracht: Nieuw tekstbordje

Bij bijna alle kunstwerken of historische voorwerpen in het museum hangt een korte tekst met uitleg. De Dirck Hartogh-schotel is een tinnen bord uit de VOC-tijd. Het tekstbordje erbij is recent aangepast, de tekst was vanuit eurocentrisch perspectief geschreven. Hieronder kun je de oude en nieuwe tekst vinden. Laat beide versies van de tekst zien en vraag leerlingen in duo's te overleggen wat er anders is en waarom de verandering is doorgevoerd. Bespreek het klassikaal.

Oude tekst

Dirck Hartogh-schotel

tin, ca. 1600-1616

'1616 den 25 october is hier aengekomen' meldt dit tinnen bord. Op weg naar Azië raakte VOC-schipper Dirck Hartogh uit de koers en ontdekte zo de Australische westkust. Als bewijs voor zijn aanwezigheid liet hij dit platgeslagen bord aan een paal spijkeren, het oudste Europese voorwerp ooit op Australische bodem aangetroffen. Tachtig jaar later nam een andere Nederlandse schipper het mee terug.

Nieuwe tekst

Dirck Hartogh-schotel

tin, ca. 1600-1616

'1616 den 25 october hier aengekomen' meldt dit platgeslagen tinnen bord. Op weg naar Java stuitte VOC-schipper Dirck Hartogh per ongeluk op de Australische westkust. Voor hij doorvoer liet hij dit bord bekrassen met datum, schip, bestemming en de belangrijkste bemanningsleden en spijkerde het aan een paal. Zo'n tachtig jaar hing het in weer en wind, tot een andere Nederlandse schipper het vond en meenam.

Onbekend continent

Dirck Hartogh volgde een nieuwe zeeroute naar Oost-Indië: door het zuiden van de Indische Oceaan. Zo pakte hij gunstige wind en zeestromingen mee. De route had één groot minpunt: op een gegeven moment moest je naar het noorden afbuigen om Indonesië te bereiken. Maar wanneer, dat was een kwestie van gokken.

Zeelieden konden wel hun noord-zuidpositie bepalen, maar nog niet berekenen hoe oostelijk of westelijk ze zich bevonden (dat lukte pas na de uitvinding van betrouwbare uurwerken in de achttiende eeuw). Sloeg je te vroeg af, dan kwam je te westelijk uit. En liftte je te lang mee op de gunstige stroming, dan voer je zo de toen bekende wereldkaart af, tot in onontdekt gebied.

Europese zeelieden hielden er al eeuwen rekening mee dat in die blinde vlek op de wereldkaart een onontdekt continent lag. Het idee was dat op het zuidelijk halfrond evenveel land te vinden moest zijn als op het noordelijk halfrond. Anders was de aarde niet in balans en zou hij 'omkieperen'. Op wereldkaarten van vóór 1616 staat dan ook vaak een hypothetisch werelddeel met de naam *Terra Australis incognita*, 'onbekend Zuidland'. Hoe dat Zuidland eruit zou zien, wisten ze niet. Kaartenmakers tekenden een groot stuk land dat een groot deel van de zuidelijke Grote Oceaan besloeg, alsof het een enorm Antarctica was.

Discussie

Er wordt niet alleen naar teksten in de museumzalen gekeken. Soms kan een titel van een kunstwerk ook problematisch zijn.

Laat het schilderij hiernaast in de klas zien en vertel dat de schilder Simon Maris aan dit werk dat hij rond 1906 maakte zelf geen titel gaf. Toen het in 1922 in de collectie van het Rijksmuseum werd ingeschreven, heette het 'Indisch type'. In de jaren zeventig van de twintigste eeuw kreeg het schilderij van de medewerkers een nieuwe titel, namelijk *Negerinnetje*. In 2015 werd besloten om de titel opnieuw te wijzigen. De nieuwe titel die het Rijksmuseum heeft gegeven is: *Jonge vrouw met waaier*, de voormalige titels *Indisch type* en *Negerinnetje* worden ook op het bordje bij het schilderij genoemd.

Verdeel de klas in tweeën. De ene helft is voor onderstaande stelling de andere helft is tegen. Wijs drie leerlingen aan als jury. Na het debat beslist de jury welk team het debat heeft gewonnen. Geef de leerlingen even de tijd om samen argumenten te verzinnen en de jury hun beoordelingscriteria te formuleren.

Stelling: Door titels te veranderen, in politiek correcte versies, doet het Rijksmuseum de geschiedenis geweld aan.

Bekijk
het werk
online

Wit of blank?

Zelfs de keuze voor een bepaald woord kan heel belangrijk zijn. Het kan de mening van de auteur op een historische gebeurtenis weergeven.

Als een tekst over een gevoelig historisch onderwerp gaat, is het belangrijk om goed na te denken over welk woord je kiest. Welke woorden (zie rijtje hiernaast) moet het museum gebruiken? Houd een enquête in de klas. Laat leerlingen per woord stemmen en inventariseer telkens de mening van de klas. Vraag telkens enkele leerlingen hun standpunt toe te lichten.

Nazi's of Duitsers
Allochtoon of Immigrant
Blanke Man of Witte man
Slaaf of Tot slaafgemaakte
Koloniseren of Bezetten

Quiz Gouden Eeuw

Test de kennis van de leerlingen over de Gouden Eeuw. Deze quiz kan ook in de les na afloop van het museum-bezoek gedaan worden.

**Klik hier
voor
de quiz**

TEST Gouden Eeuw Beroepskeuzetest

Stel dat je in zeventiende eeuw leefde. Denk je dat je het meest succesvol was als schilder, koopman of zeevaarder? Zoek het uit door de test te doen.

**Klik hier
voor
de test**

Rijksmuseum beroepskeuzetest

Maak groepjes van zes. Presenteer de onderstaande beroepen en de bijbehorende eigenschappen. Leerlingen moeten vervolgens in hun eigen groep de beroepen verdelen: welk beroep past bij jou of je klasgenoot? Iedereen in de groep moet een ander beroep krijgen. Inventariseer na enige tijd klassikaal of het is gelukt. Heb je iets geleerd over hoe anderen jou zien?

Conservator

De conservator is verantwoordelijk voor een deel van de collectie, bijvoorbeeld: de schilderijen uit de zeventiende eeuw, wapens of juwelen. Hij of zij is een specialist en doet onderzoek naar specifieke objecten waarover hij of zij alles wil weten: door wie is het gemaakt? Waarvan is het gemaakt? Hoe komt het in het museum? Een conservator maakt tentoonstellingen in het museum.

Sterke punten:

- Je houdt van mooie spullen
- Je kunt je helemaal verdiepen in een (historisch) onderwerp
- Je kan goede teksten schrijven
- En je houdt van inrichten

Rondleider

Een rondleider ontvangt bezoekers en geeft de rondleidingen die het museum aanbiedt. Dit doet hij/zij aan een breed publiek: van basisschoolleerlingen en Chinese families tot mensen die al heel veel van geschiedenis weten. De onderwerpen, de inhoud en vorm van de rondleiding worden van tevoren door het museum bepaald.

Sterke punten:

- Je vindt het leuk om gastheer/-vrouw te zijn
- Je hebt een goed geheugen
- Je kan goed presenteren
- En je bent creatief

Beveiliging

Een beveiliging is verantwoordelijk voor de (brand)veiligheid en beveiliging van het museum. Hij/zij moet zorgen dat iedereen in het museum zich aan de regels houdt en dat er niks beschadigd raakt. De beveiliging zorgt dat de bezoekers zich welkom voelen en dat ze het museum veilig kunnen bezoeken.

Sterke punten:

- Je hebt veel mensenkennis
- Je houdt van speuren
- Je bent in goede conditie
- En je knoopt graag een gesprek aan met een onbekende

Publieksmedewerker

Als publieksmedewerker (of: front office medewerker) ontvang je het publiek en help je bij praktische zaken, zoals het verkopen van toegangskarten, het geven van informatie en het bewaken van jassen en tassen in de garderobe. Hij/zij verkoopt ook artikelen in de museumwinkel.

Sterke punten:

- Je steekt graag de handen uit de mouwen
- Je bent klant- en servicegericht
- En je vindt het leuk om mensen te helpen

Eventmanager

Feestjes organiseren, dat doet een eventmanager. Nou ja, feestjes... het zijn vooral evenementen en bijeenkomsten. Wie komen er? Relaties en sponsors. Je moet zo'n bijeenkomst van begin tot eind organiseren en bent er verantwoordelijk voor.

Sterke punten:

- Je bent creatief, energiek en enthousiast
- Je houdt van organiseren en aanpakken
- Je bent goed in het bedenken van oplossingen
- En je bent stressbestendig

Restaurator

Een restaurator moet zorgen dat de kunstvoorwerpen in goede staat verkeren. En dat ze ook in de toekomst in goede conditie zijn. Verder verricht een restaurator wetenschappelijk onderzoek naar methoden en technieken om schilderijen te repareren en te onderhouden.

Sterke punten:

- Je houdt van techniek en het bedenken van oplossingen
- Je bent flexibel en stressbestendig
- Je houdt van het maken van analyses
- En je vindt het leuk om verslagen te maken

Links naar artikelen uit Quest

- Vraag & Antwoord over de Gouden Eeuw, pagina 16-17, en koloniaal verleden, pagina 30-31 uit [Quest Rembrandt](#)
- [Schotel met een boodschap](#), artikel over de Dirck Hartogh-schotel uit *Quest* mei 2018